

design your future

CULTUURVERDIEPING

Auteur: **Maxime Byttebier**

Titel: **LOST IN FLUX**

Handelswetenschappen en bedrijfskunde

Bachelor in het bedrijfsmanagement, specialisatie
Cultuurmanagement

Campus Brugge

Academiejaar 2016-2017

1.	LOST IN FLUX:	2
I.	Voorwoord.....	2
II.	Inleiding:	3
III.	Nachteconomie:	5
IV.	Urbanisatie, gentrificatie & city-imago:	6
V.	Nachtregularisatie:	8
VI.	Synthese en oplossingen:	9
A.	Problematieken:	9
B.	Mogelijke oplossing:.....	9
VII.	Casus.....	11
A.	Berlijn – Bar 25 / Berghain:.....	11
VIII.	BRONNENLIJST:	14

1. LOST IN FLUX:

1. Voorwoord

Lost in Flux is de titel van het onderzoekswerk dat ik gewijd heb aan de problematiek rond nachtcultuur en nachteconomie. Een sector waar ik zelf al vier jaar deel mag van uitmaken. Het werk schetst de sector uit een sociologische, urbanistische, politicologische en economische invalshoek. We gaan aan de hand van casussen en een theoretische benadering, op zoek naar wat de diepere problematieken zijn die de invloed en het belang van het nachtleven en de nachteconomie belemmeren. Daarnaast wordt er ook een concrete oplossing uitgewerkt aan de hand van praktijkvoorbeelden uit het buitenland. Deze oplossing moet op een drastische manier de nachtelijke cultuur in België helpen bevorderen. Tenslotte worden alle elementen, die verwerkt werden in het eigenlijke onderzoeksverslag, afgetoetst aan één bijzondere casus. In dit geval wordt er zowel gesproken over trends, problematieken als oplossingen.

De titel “Lost in flux”, is een symbolische verwijzing naar de huidige staat waarin de Belgische nachtcultuur zich bevindt ten opzichte van internationale spelers in dat marktsegment. Ondanks de vooruitgang die de sector maakt, op nationaal en internationaal niveau, is het economische belang ervan in de praktijk echter volledig verloren gegaan.

II. *Inleiding:*

Het nachtleven wordt vaak negatief voorgesteld. Denk hierbij aan de criminele sferen die gecreëerd wordt door de aanwezigheid van de onderwereld. Prostitutie, drugshandel, geweld, zijn allemaal factoren van de wereld na zonsondergang. Men kan en men moet vooral de nachtindustrie wat positiever bekijken. Het zijn broedplaatsen van eindeloze, creatieve mogelijkheden die de kracht bezitten om een ideale gemeenschap te scheppen van aanvaarding op vlak van interculturaliteit, seksualiteit en genderdiversiteit. Naast deze eigenschap bezit deze industrie ook de kracht om een economische meerwaarde te realiseren en heeft het een ontwikkelende rol in de ontplooiing van de nationale en internationale toeristische aantrekkingskracht van een land of een stad.

Vooraleer we begrijpen wat het nachtleven echt inhoudt, moeten we een historische schets maken van zijn ontstaansgeschiedenis. Een eeuw geleden participeerden voornamelijk volwassenen aan het uitgaansleven. Van clubs en discotheken was er toen nog geen sprake. De enige, sociale ontmoetingsplaatsen voor volwassenen, waren cafés en variété-theaters die niet toegankelijk waren voor jongeren. Met de opkomst van de transformatorradio kwam er een eerste radicale verandering, en ontstond er een ware dansrage met de opkomst van de Charleston. Jongvolwassenen kregen in de toenmalige danssalons, ontmoetingskansen ver weg van het ouderlijk toezicht. Toen was zondagavond nog een populaire uitgaansavond. Tijdens het interbellum, verloor het dansleven aan populariteit door de economische malaise. Het was pas na de Tweede Wereldoorlog dat die populariteit terug toenam. De overwinning na de Tweede Wereldoorlog, werd gevierd met talloze uitbundige bevrijdingsfeesten. Desondanks sloeg de realiteit in als een bom en werd er volop gewerkt aan de wederopbouw van de samenleving. In de jaren vijftig nam de welvaart in grote mate toe, wat resulteerde in de vervijfvoudiging van de consumptie. Geld was er in overvloed en dit werd volop gependend in het uitgaansleven. De zondagen werden steeds minder en minder populair, aangezien er harder en langer gefeest kon worden op vrijdagen en zaterdag. In de grote steden kwam de Rock-'n-roll rage, met legendarische artiesten zoals Elvis Presley en Johnny Cash, overgewaaid vanuit de Verenigde Staten. Hierdoor werd de jonge doelgroep van de babyboomgeneratie, als gevolg van de losbandige en uitbundige bevrijdingsfeesten, ontdekt. Dit leidde ook tot de creatie van subculturen en in het algemeen, tot een enorm toegewijd publiek van rockers. In de jaren zestig, nam de beat de plaats in van rock-n-roll met artiesten zoals The Beatles en de Rolling Stones. De maatschappij werd ondergedompeld in een waan van seks, drugs en rock-'n-roll, wat leidde tot het gebruik van nieuwe stimulerende, maar vooral illegale, middelen zoals LSD en cannabis. Deze factoren lagen aan de basis van de hippiebeweging, eind jaren 60 en begin jaren 70. Ondertussen werd er, door een technologische revolutie in de radio-omroep en de platenindustrie, met vinylplaten gewerkt. Hierbij werd de DJ-cultuur geboren, en verving ze de talloze live-bands die voor de muziek zorgden op de radio. DJ's en draaitafels vervingen de livebands in dansgelegenheden en zo werden de eerste discotheken geboren. Op deze plaatsen werden vooral hele funky en ritmische platen gedraaid; zowel bekende als onbekende tracks. Hitnummers werden hierdoor niet enkel geboren op de radiostations, maar voortaan ook in discotheken waar disco werd gedraaid. Na de oliecrisis in de jaren zeventig, ging de wereld in de jaren tachtig in een Economische Renaissance wat gekenmerkt werd door financiële voorspoed. De hele wereld kwam 's nachts tot leven en danste tot in de vroege uurtjes. Hierbij werd de partydrug cocaïne opnieuw populair in de jetset-cultuur van de invloedrijke mode- en de reclame industrie. Het nachtleven kreeg meer en meer aandacht en werd beschouwd als één van de motoren voor de nationale en internationale economie. Vanaf de jaren negentig bloeide de hedonistische house en techno-scene op, wat gekenmerkt werd door optimisme, overmatig XTC-gebruik, extravagante klederdracht en de non-stop, elektronische muziek. Dankzij het fenomeen van desindustrialisatie, werden leegstaande panden gebruikt als illegale rave locaties. Daarnaast werden de discotheken steeds groter, wat leidde tot een belangrijke trend waarbij het nachtleven begon te verschuiven van discotheken naar festivalisering. Dit zorgde voor een enorme concurrentiestrijd, door het grote aanbod van de

verschillende spelers. Clubs gingen massaal failliet door de exponentiële toename van het aantal festivals. Een fenomeen dat de dag van vandaag nog steeds een groot probleem vormt. Deze problematiek is eerlijk gezegd nog toegenomen, door de steeds toenemende populariteit van elektronische muziek, voornamelijk veroorzaakt door de sociale media-revolutie en de oversaturatie van het onbegrensde aanbod, zowel indoor als outdoor.

Nu de geschiedenis van het nachtleven kort werd geschetst, kunnen we concluderen dat het nachtleven, en het uitgaan in het bijzonder, beschouwd kunnen worden als een proces van sociaal-demografische volksverheffing in het domein van de stadssociologie. Het doelpubliek krijgt er de kans om zijn eigen identiteit te tonen en verder te ontplooien, maar krijgt ook de kans om als groep een gemeenschappelijke identiteit te creëren als subcultuur.

Ondanks haar rol in de stadssociologie en de aanwezigheid van nachtcultuur sedert de jaren 1900, gaat het belang van het nachtleven verloren in een stroom van sociaalwetenschappelijke nachtblindheid. Het onderzoek naar het belang en de effecten, worden hierbij volledig genegeerd en verwaarloosd. Het wordt aanzien als een hodiecentrisch geheel. Dit betekent dat de nachtelijke problematiek wordt beschouwd als een eeuwig en menselijk probleem. Niets is echter minder waar. Omwille van deze gesloten houding t.o.v. het nachtleven, komt er dus geen initiatief om het nachtleven verder te gaan ontwikkelen, regulariseren en professionaliseren. Daardoor wordt de sector niet als een constructieve, potentiële tool ingezet om een sterker economisch klimaat te creëren of weerstand te bieden aan de nationale en internationale stedenstrijd in de toeristische sector.

III. Nachteconomie:

Een belangrijk begrip dat in deze uiteenzetting geïntroduceerd moet worden is: Nachteconomie. Dit zijn alle activiteiten die na de kantooruren, na vijf uur 's avonds, plaatsvinden. Dit kan gaan om horeca, nachtleven, kunst, theater, entertainment enz., maar het kan ook verder uitgebreid worden naar de nachtelijke activiteiten die plaatsvinden in diverse bedrijven (transport, nutsvoorzieningen,...). Omwille van de nachtblindheid die heerst rond het nachtleven, wordt er in België amper onderzoek gevoerd naar het belang van die five-to-nine economie. We weten exact hoe de wereld werkt overdag, maar wat er in de loop van de nacht gebeurt is onontgonnen onderzoeksterrein.

In de 24-uurseconomie, wordt er momenteel geen onderscheid gemaakt tussen het aspect dag en nacht. Dit is nochtans ontzettend belangrijk om de invloed van de recreatie- en entertainmentsector, beter gekend als de "economy of pleasure", te kunnen bepalen. Een belangrijk onderdeel van deze diensteneconomie is het feit dat de horeca een ontzettend belangrijke werkgelegenheidscomponent vormt. Desalniettemin wordt het economisch effect van die nachtelijke horeca-industrie amper onderzocht. Dit staat in schril contrast met het Verenigd Koninkrijk, dat een pioniersstandpunt inneemt in het onderzoek en de vooruitgang naar het belang van het nachtleven. Andere landen beginnen hun voorbeeld te volgen, alsook nieuwe initiatieven op te richten. In Nederland bijvoorbeeld, krijgen steeds meer horecagelegenheden een 24-uursvergunning, zoals de internationaal gerenommeerde muziekinstituten Trouw en De School. Dit zorgt ervoor dat ze vrij kunnen bepalen wanneer ze open zijn en wanneer niet. Evenementen hoeven hierdoor niet afgebroken te worden om zeven uur, ook al zijn er op dat tijdstip nog veel bezoekers. Deze 24-uursvergunning zorgt ervoor dat clubeigenaars een gevoel van autonomie ervaren.

Om de industrie van het nachtleven te versterken, moet men zich verdiepen in het proces van hyperconsumentisme. Dat is een economische activiteit, waarbij consumentenbewegingen en/of consumentenorganisaties op grote schaal worden opgericht om de markt te reguleren. De overheid zou deze markt niet mogen domineren, maar hiervoor zou er een apart en onafhankelijk orgaan moeten opgericht worden, dat een mediërende rol inneemt tussen de horeca-uitbaters en de politici.

Een belangrijke nuance die optreedt in de nachteconomie, is de paradox tussen economische crisis en het faciliteren van creativiteit. Ondanks het feit dat de economische crisis, financiële tegenspoed teweegbrengt, bevinden er zich heel wat opportuniteiten in het faciliteren van creativiteit. Dit kan gerealiseerd worden door leegstaande panden en bedrijven te gaan gebruiken voor creatieve en visionaire projecten. Dit zal ervoor zorgen dat bepaalde stadsbuurten een zekere aantrekkingskracht zal genereren die uiteindelijk een invloed zal hebben op het proces van de urbanisatie en de stimulatie van de toeristische aantrekkingskracht van een stad.

IV. *Urbanisatie, gentrificatie & city-imago:*

In het Verenigd Koninkrijk wordt er reeds rekening gehouden met de integratie van het nachtleven in het proces van de urbanisatie, meer bepaald in de stadsplanning. Dit omwille van het feit dat, door het voeren van onderzoek, men beseft heeft dat er een beduidend grote invloed is van het nachtleven op de economie en de cultuur van een stad. Daarnaast zorgt de nachtindustrie voor de revitalisering van bepaalde achtergestelde buurten. Deze worden "Bright light areas" genoemd in de sociologische literatuur. Dat zijn de entertainmentzones waar je het meeste avontuur, opwinding, maar ook gevaar vindt. Bijgevolg zijn dit de buurten waar de meeste creatievelingen wonen en dus enorm populair zijn. Een ander begrip, dat daar mee gerelateerd wordt, is gentrificatie. Dit is het proces, waarbij bepaalde stadsbuurten op sociaal, cultureel en economisch vlak worden opgewaardeerd. Dit zorgt ervoor dat deze levendige stadsbuurten enorm populair worden bij kapitaalkrachtige stedelingen. Wat oorspronkelijk bewoond werd door alternatieve en creatieve stedelingen en waar tal van diverse entertainmentzaken werden gevestigd, wordt plotseling overspoeld door nieuwe, residentiële bewoners en projectontwikkelaars. Deze stellen vaak ontzettend hoge eisen, als gevolg van een intergenerationeel conflict, aangezien die nieuwe, maar vooral kapitaalkrachtige inwoners vaak gepensioneerd blijken te zijn. Dit zorgt voor het ontstaan van een spanningsveld tussen deze twee partijen, wat uiteindelijk resulteert in de verdrijving van de lagere klassen uit dat stadsdeel, en de sluiting van talloze recreatieve etablissementen. De rijke, residentiële bewoners disciplineren als het ware "hun" stadsgedeelte en bepalen wat kan en wat niet kan. In de meeste gevallen leidt dit tot de marginalisatie en discriminatie van de oorspronkelijke bewoners van het stadsgedeelte, die, als gevolg daarvan, als inferieur worden beschouwd.

Om dit allemaal te vermijden zou er een orgaan moeten opgericht worden dat medieert tussen de oorspronkelijke en de nieuwe bewoners van een gegentrificeerd stadsgedeelte. Dit is enorm belangrijk, aangezien de "vertrutting" geen negatieve evolutie mag teweegbrengen in de culturele groei van een stad. Een duidelijk praktijkvoorbeeld hiervan is de pas gesloten club, Petrol. Deze alom geliefde feestlocatie, ging een paar weken geleden tegen de vlakte, nadat het contract met het vastgoedbedrijf van de stad Antwerpen was afgelopen. Het gebeurt vaker dat een stad lege gebouwen, zoals in deze case, een tijdelijke invulling geeft tegen een redelijke prijs. Het bijzondere aan deze situatie is, dat Petrol deze locatie twaalf jaar lang heeft kunnen benutten. Wat voldoende tijd betekende om, via de club Petrol, deze buurt op te waarderen en razend populair te maken, hetgeen ook leidde tot de komst van de populaire festivals, Laundry Day en Summerfestival. Uiteindelijk veranderde alles, toen bekend werd gemaakt dat er plannen waren voor de bouw van residentiële woongelegenheden. In het verleden werd het contract meerdere malen verlengd, maar dat stond steeds in functie van de verdere ontwikkeling van die stadsplannen. In dit geval, hadden projectontwikkelaars de macht in handen en zorgden ze ervoor dat het gerenommeerde muziekinstituut Petrol, dat ondertussen een vaste waarde was geworden in het Antwerpse nachtlandschap, plaats moest maken voor een ontsluitingsweg. Een ander gekend voorbeeld om gentrificatie te verduidelijken, was de situatie rond de Sinksenfoor op de gedempte Zuiderdokken in Antwerpen. Een aantal rijke, residentiële bewoners bekloegen zich toen over de geluidsoverlast dat dergelijk, cultureel evenement met zich meebracht. De bewoners zijn uiteindelijk naar de rechtbank gestapt, waardoor de Sinksenfoor moest verhuizen naar de Noordersingel, wat ver buiten het stadscentrum ligt. Alsook de populaire nachtclub Labyrinth Club werd in Antwerpen het slachtoffer van gentrificatie. Omwille van talloze klachten van de omwonende bewoners van de populaire buurt, het Eilandje, moest de club noodgedwongen verhuizen naar Hasselt.

In de academische literatuur wordt gentrificatie gelinkt aan de fun-disorder paradox. Aan de ene kant heb je het feit dat mensen plezier willen maken, maar aan de andere kant heb je het plezier dat beperkt wordt, doordat het bestempeld wordt als gedrag dat niet door de beugel kan, zoals dit het geval is bij geluidsoverlast.

Een andere demografische theorie stelt dat, om gentrificatie beter te begrijpen, men rekening moet houden met de verschillende soorten buurtbewoners. Er bestaat namelijk een theorie die de buurtbewoners indeelt volgens vier demografische klassen:

- **Singles** => 20'ers, niet verloofd en met een interesse om mensen te ontmoeten
- **Mingles** => 30'ers of 40'ers die van muziek houden, maar die muziek mag niet te luid zijn.
- **Families** => koppels met kinderen die geen tijd hebben om uit te gaan
- **Jingles** => ouderen die naar de stad verhuist zijn en die intolerant zijn voor straatlawaaï

Uit het proces van gentrificatie kunnen we concluderen dat deze eclectische buurten, maar in het bijzonder de uitgaans-gelegenheden, bijdragen tot het imago van de stad. Dit is een belangrijk onderdeel van de citymarketing van een bepaalde stad. Mensen bezoeken nu eenmaal steden of landen om er unieke dingen te beleven die vaak te vinden zijn in populaire en alternatieve stadsbuurten. Om van deze citymarketing optimaal gebruik te kunnen maken, moeten er wel bijkomende maatregelen getroffen worden, zoals het openbaar vervoer afstemmen op de nachtindustrie door het voorzien van een 24-uursbediening.

Een belangrijke vraag die gesteld wordt bij gentrificatie, is het feit of de ideale samenleving al dan niet gecreëerd kan worden? Een maatschappij ontwikkelt zich ontzettend snel. Een opvallende tendens in de hedendaagse samenleving is de toename van het individualisme. In dit filosofische standpunt, gaat het "ik", maar in het bijzonder de rechten van het individu, op de voorgrond treden van de gemeenschap. Die ideale samenleving is opgebouwd uit de kernwaarde verdraagzaamheid. Om dit te creëren moeten we er eerst voor zorgen dat de stedelijke ruimte, democratisch wordt beschouwd als een open ruimte met sociale en culturele diversiteit. We moeten er dus voor zorgen dat gentrificatie wordt voorkomen en dat de oorspronkelijke inwoners en de nieuwe residentiëlen kunnen samenleven. Dit zal moeten bepaald worden aan de hand van de implementatie van specifieke wetten en duidelijk neergeschreven regels.

V. *Nachtregularisatie:*

Om gentrificatie te vermijden moet er overgegaan worden tot de regularisatie van de nacht. De dualiteit tussen beide bevolkingsklassen zorgt voor veel opschudding en de enige manier om aan crowdcontrol te doen, is door het uitvaardigen van een strikte overheidsreglementering door middel van publiek-private samenwerkingsverbanden. Alleen ziet dat er vaak veel simpeler uit dan gedacht. In België spelen er namelijk ook enkele politieke kwesties mee. Het nachtleven wordt namelijk volledig buiten beschouwing gelaten, omdat er geen politieke aandacht aan besteed wordt, door de overheersende desinteresse. Er is namelijk nog nooit iemand opgestaan die het landschap reglementair wil helpen bepalen en die actief de nachtindustrie wil helpen uitbouwen. De politieke desinteresse is veroorzaakt door de negatieve effecten die gepaard gaan met het nachtleven. Drugs is een negatief getint onderdeel van nachtcultuur en het bestaan en het gebruik ervan kunnen en mogen we niet ontkennen. Dat drugsgebruik fluctueert, en is onderhevig aan de grillen van de subgeneraties. Zo zijn er bepaalde periodes waarin een bepaalde drug populairder is. Maar de pijler drugs kan buiten beschouwing gelaten worden, aangezien alcohol de grootste boosdoener is. Het is belangrijk om te werken aan een informatief beleid. In plaats van mensen te gaan afschrikken door een illegale, maar vooral nieuwsgierige, sfeer te gaan creëren rond het fenomeen drugs, is het belangrijk om informatiserend te werken. Door drugs voor te stellen als een gewoonte, een commodity, gaat men psychologisch gezien, minder snel geneigd zijn om het zelf uit te proberen omdat het niet speciaal meer is en omdat het geen “kick” geeft. Het grote verschil tussen alcohol en drugs zit hem voornamelijk in het feit dat je gedrag onvoorspelbaar wordt naarmate je meer alcohol drinkt. Er is een grotere kans op verbale en fysieke agressie door de consumptie van alcohol, wat kan leiden tot hallucinante taferelen van vechtpartijen in het straatbeeld. Aan deze uitleg moet er nog één element toegevoegd worden. Die publiek-private samenwerkingsverbanden, moeten uitgeoefend worden door een politiek onafhankelijk orgaan, bestaande uit experts. Dit is zeer belangrijk, aangezien er geen belangenverstrengelingen en machtsverhoudingen mogen plaatsvinden. Anders helpt dit de sector niet vooruit. Zo zijn er in Nederland, meer bepaald in Rotterdam, reeds twee belangrijke wettelijke maatregelen getroffen:

1. Afsluiten van een convenant: dit gebeurde reeds in de stad Rotterdam tussen de lokale horeca en de overheid. Een convenant is een soort contractuele overeenkomst, waarin afspraken gemaakt worden tussen bepaalde partijen en die ook moeten nagekomen worden. Zo heeft de stad Rotterdam twee convenanten opgesteld. De ene was het “Convenant veilig uitgaan” waarin de verantwoordelijkheden werden bepaald van de horeca-etablisementen. Het andere was het “Convenant alcohol- en drugsgebruik” waarbij enkele veiligheidsmaatregelen werden vastgelegd.
2. Oprichting van het horecapreventieteam dat in directe verbinding staat met de horeca-eigenaren via een controlekamer. Van hieruit worden alle camerabeelden ontvangen en opgeslagen. De stad wordt continu bewaakt vanuit de controlekamer. Dit is een zeer efficiënte manier van werken, aangezien er directe communicatie is tussen de horeca-uitbaters en het preventieteam. Als laatste moeten de straffen ook strenger bepaald worden. Nu mag een overtreder die bepaalde club niet meer binnen, maar in de praktijk zou de overtreder moeten uitgesloten worden van alle horecazaken die het convenant hebben ondertekend.

Het is vooral schrijnend om te zien hoeveel aandacht en werk er wordt besteed aan de nachtindustrie in het buitenland, terwijl dit in België zo goed als genegeerd wordt. Er zijn slechts weinig initiatieven opgestart ter bevordering van het Belgische nachtleven. Er is geen enkel orgaan dat medieert tussen de overheid, uitbaters en inwoners. De nachtindustrie in België staat er helemaal alleen voor. Logischerwijze kunnen we hieruit dan ook afleiden, dat België een nakomer is op vlak van de integratie van de nachtindustrie in zijn economie en dat het proces van professionalisering nog een lange weg af te leggen heeft.

VI. *Synthese en oplossingen:*

A. Problematieken:

- Politieke en economische nachtblindheid: Het belang van de nachtindustrie wordt onderschat door de negatieve invloedsfeer die rond de nachtindustrie hangt (criminaliteit, drugs, onderwereld,..) en de daarmee gepaard gaande politieke desinteresse .

- Gentrificatie: het proces waarbij bepaalde stadsbuurten op sociaal, cultureel en economisch vlak worden opgewaardeerd. Dit zorgt ervoor dat deze levendige stadsbuurten enorm populair worden bij kapitaalkrachtige stedelingen. Wat oorspronkelijk bewoond werd door alternatieve en creatieve stedelingen, en waar tal van diverse entertainmentzaken werden gevestigd, wordt plotseling overspoeld door nieuwe, residentiële bewoners en projectontwikkelaars. Deze stellen vaak ontzettend hoge eisen, wat het gevolg is van een intergenerationeel conflict, aangezien die nieuwe maar vooral kapitaalkrachtige inwoners vaak gepensioneerd blijken te zijn. Dit zorgt voor het ontstaan van een spanningsveld tussen deze twee partijen, wat uiteindelijk resulteert in de verdrijving van de lagere klassen uit dat stadsdeel, en de sluiting van de talloze recreatieve etablissementen.

B. Mogelijke oplossing:

Om een mogelijke oplossing te bieden om de nachtindustrie in België te versterken, moeten we drie verschillende pijlers gaan combineren:

1. Oprichting van een onafhankelijk mediërend orgaan: het betreft hier ofwel een VZW die via de goedkeuring van een subsidiedossier financiële steun kan verkrijgen voor zijn werking en hierbij het aanspreekpunt vormt voor de spelers in de lokale nachteconomie, ofwel een ambtenaar die via statutaire overeenkomst in dienst is van de overheid. Het “orgaan” moet bovendien ook algemene bewustwording creëren, door het belang te verduidelijken en te verdedigen bij de overheid en een regelgeving of convenanten te creëren door de samenwerking met de overheid en het lokale speelveld. Het is van het grootste belang dat de spelers aantonen dat ze met hun project culturele en economische waarde creëren voor de stad. Daarnaast moet het zich ook inzetten voor de creatie van een veilig uitgaansklimaat in de stad of in het land. Als laatste moet het orgaan zich buigen over alle diverse soorten problemen waarmee de spelers te maken hebben in de nachteconomie en daar een niet-bindend advies op geven.

Voorbeelden:

Nachtburgemeester Amsterdam: Mirik Milan. De Amsterdamse nachtburgemeester is een actieve gesprekspartner voor alle deelnemers aan het nachtleven. Hij functioneert als mediant tussen de burgemeester en de horeca-uitbaters. bovendien moet hij ook evenementen organiseren die het nachtleven promoten en bevorderen en functioneert hij als ambassadeur voor de Amsterdamse nacht in binnen-en buitenland.

Verwezenlijkingen: de 24-uurs vergunningen

Night Czar Londen: Amy Lamé.

Zelf is zij een Londense nightlife veterane en activiste. Zij werd aangesteld door de Londense burgemeester Sadiq Khan en heeft als taak om de Londense 24-uurseconomie te stimuleren door het beschermen van de bestaande zalen en door het openen van nieuwe zalen.

Clubcommission Berlijn: Lutz Leichsenring. Lobbyclub met gelijkaardige werking zoals de Amsterdamse nachtburgemeester, deze Clubcommission wordt echter gefinancierd door de aansluitingsbijdragen van de 120 leden.

Verwezenlijkingen: Kiez-Toolbox om overlast te beperken.

Entertainment Commission San Francisco: reguleert, promoot en verbetert de entertainment-industrie

2. Fiscale maatregelen negotiëren: Om als clubuitbater optimaal te kunnen samenwerken met de overheid, moet er een win-win situatie zijn voor beide partijen. Het is dan ook de taak van dat “orgaan” om een aanvaardbare, fiscale maatregel op te stellen om het voortbestaan van clubs te garanderen. De overheid moet hiervoor wel een optimale ROI in ruil krijgen.

Voorbeelden:

Seattle: Vrijstelling van de 5% admissions tax voor clubs die onder bepaalde voorwaarden werken.

Berlijn: De meest iconische club ter wereld, Berghain, wordt vanaf heden beschouwd als een plaats van hoge cultuur na uitspraak van de rechter en heeft hierdoor het recht op de verlaging van het belastingpercentage.

3. Inzetten op community cooperation: Om algemene aanvaarding te creëren door de maatschappij, moet er op zoek gegaan worden naar vrijwilligers of geëngageerden die willen meewerken aan een veilig uitgaansklimaat.

Voorbeelden:

Stadsmariniers + Horecastewards in Rotterdam:

De horecastewards zorgen voor een peer-to-peer benadering wat belangrijk is om jongeren aan te spreken. Hierdoor creëer je een aanspreekpunt per demografische bevolkingsgroep.

Horecapreventieteam

Les pierrots de la nuit in Parijs: Verklede mimespelers die de opdracht hebben om mensen stil te laten zijn op openbare plaatsen tijdens de nacht.

VII. Casus

Aan de hand van een casus trachten we het culturele belang van enkele nachtelijke evenementen te schetsen en worden er linken gelegd met hetgeen beweerd werd in voorgaande hoofdstukken:

A. Berlijn – Bar 25 / Berghain:

Berlijn is het mekka voor de Techno liefhebber. Het is een broedplaats voor Techno en heeft een bruisend nachtleven. Berlijn telt honderden clubs die allemaal even uniek zijn. De populariteit van Berlijn kan verklaard worden aan de hand van volgende pijlers.

1. De opkomst van Techno en uitgaansgelegenheden:

Het muziekgenre Techno is in Europa onder andere populair geworden omdat de misbegrepen Dj's uit Detroit naar Europa zijn overgekomen, omdat ze het gevoel hadden dat ze in Europa hun creatieve zelf konden zijn en hierdoor beter begrepen gingen worden. De val van de Berlijnse Muur ging gepaard met excessieve bevrijdingsvieringen. Deze vieringen vonden meestal plaats in een illegale sfeer, waaruit de underground scene werd geboren. Hierdoor kwamen er heel veel Techno dj's naar Berlijn, om verder te experimenteren met hun muziek. Dat muziekgenre werd opgenomen in de Berlijnse uitgaanscultuur, waarbij de Dj's de mogelijkheden van dat genre gingen verkennen. Dit konden ze doen in clubs zoals Ostgut Ton (nu: Berghain), Tresor,... die de dag van vandaag, als legendarische muziekinstituten worden beschouwd.

Daarnaast is er ook een onbeperkte groei mogelijk in het aantal uitgaansgelegenheden. De desindustrialisatie en de Val van de Berlijnse muur, hadden tot gevolg dat er heel veel leegstand van gebouwen was. Dit zorgt ervoor dat Berlijn steeds nieuwe initiatieven kan oprichten, dit staat in schril contrast met Amsterdam waar de openbare ruimte reeds volgestouwd is en er amper nog nieuwe creatieve initiatieven kunnen ontstaan.

2. De aantrekkingskracht van Berlijn:

Berlijn heeft door het alternatieve, relaxte maar vooral door de attitude, die gepaard gaat met de relatief lage kosten voor levensonderhoud, een grote aantrekkingskracht voor de creatieve zielen. Hierdoor trekken vele artiesten naar Berlijn om zichzelf te kunnen zijn en te kunnen werken in een artistiek milieu. Omwille van het feit dat er zoveel artiesten in Berlijn wonen, kunnen er kruisbestuivingen plaatsvinden van verschillende kunstdisciplines. Bijgevolg gaan artiesten er elkaar gaan beïnvloeden, waardoor Berlijn steeds op kop ligt wat betreft de vooruitgang in de kunstontwikkeling

3. De opkomst van de Easyjetset:

Een derde pijler die de populariteit kan verklaren, kan teruggevonden worden in de opkomst van de goedkope luchtvaartmaatschappijen zoals Ryanair en Easyjet. Die maakten het mogelijk dat men, dankzij goedkope vliegtuigtickets, naar andere steden kan taxiën. Dit zorgde ervoor dat toeristen de mogelijkheid kregen om naar Berlijn te reizen, naast de bestaande reden van het diverse aanbod aan clubs en discotheken in het Berlijnse nachtleven. Deze goedkope luchtvaartmaatschappijen zijn een belangrijke factor om de groei van het toerisme in steden te verklaren en motiveerden daarbij ook het belang van citymarketing voor de economische groei van het toerisme in die stad.

4. De rol van de excessieve zelfexpressie:

Omwille van de creatieve aantrekkingskracht, heerst er een open-minded klimaat. Dit resulteert in een cultuur waarbij excessief gedrag wordt genormaliseerd. In Berlijn is er geen taboe. Iedereen kan er zijn wie hij echt is of kan er op zoek gaan naar zijn eigen identiteit om die dan verder te gaan ontplooien. Het nachtleven in Berlijn wordt ook gekenmerkt door die excessiviteit. Dit kenmerk leidt tot een cultuur van seksualiteit en hedonisme. Zo zijn er clubs en raves die voor elk wat wils bieden. Dit gaat van fetisj-clubs tot de mixed darkrooms van Berghain.

Daarnaast gaat deze populariteit ook gepaard met gentrificatie. Verscheidene clubs hebben reeds het onderspit moeten delven tegen de projectontwikkelaars van het omstreden bouwproject: Mediaspree.

Eén van deze clubs was het omstreden Bar 25. Dit kan omschreven worden als een sociaalwetenschappelijk experiment, dat vertrok van de creatie van een van de buitenwereld afgesloten commune. Die ganse commune was gecreëerd als gevolg van de nieuwe trend: escapisme, wat ook bijdraagt in de groeiende populariteit van het nachtleven. Mensen willen almaar vaker ontsnappen aan de realiteit. Het escapisme is bijgevolg een effect van het steeds groeiende aantal verplichtingen van de dagelijkse realiteit en de keuzestress die continu aanwezig is in het dagelijks leven.

De club was zeven dagen op zeven geopend, wat resulteerde in non-stop feesten. Om dit te realiseren leefden en werkten de werknemers op de site. Met de vergaarde opbrengsten door het runnen van Bar 25, konden ze zich een leven van exces veroorloven. De mensen die deel uitmaakten van Bar 25 waren levensgenieters die konden genieten van de meest verfijnde en luxueuze dingen in het leven.

Bar 25 was een samenvoeging van allerlei verschillende onderdelen die het karakter bepaalden van dit initiatief. Het omvatte een club, een verfijnd toprestaurant, een spa, een hostel, een modderpoel,... De mogelijkheden van het terrein en de club waren eindeloos. De club had een enorme aantrekkingskracht op de Berlijnse Dj's en het publiek. Iedereen wilde onderdeel worden van dit concept, wat leidde tot enorme wachtrijen aan de ingang van deze fantasiewereld. Dj's werden allemaal gelijkgesteld aan elkaar en verdienden er dezelfde fee. Zo speelden de goden Ricardo Villalobos, Paul Kalkbrenner en Richie Hawtin er nog memorabele sets.

Bar 25 was een surreële ervaring en de verontwaardiging was groot toen deze club moest sluiten om plaats te maken voor het stadsuitbreidingsproject: Mediaspree. De werknemers konden niet anders dan toekijken hoe hun perfecte alternatieve realiteit werd afgebroken en plaats moest maken voor een megalomaan bouwproject. Dit betekende het einde voor een van de meest mythische clubbelevissen ter wereld.

Een tweede club die druk ondervindt door gentrificatie is de legendarische club: Berghain. Deze staat internationaal gekend als één van de meeste extreme nachtclubs ter wereld. Het is gehuisvest in een voormalig elektriciteitscentrale. Wie toegang krijgt tot Berghain, na de enorm strenge doorpolicy onder leiding van Sven Marquardt, ontdekt een donkere en hedonistische fantasiewereld, die strikt afgesloten is van de realiteit. Ook deze extreme club kan gelinkt worden aan de termen escapisme en zelfontplooiing. Er heerst een vrijheid in Berghain die nergens anders ter wereld gevonden kan worden. Feestgangers kunnen er hun donkerste seksuele lusten beoefenen in de vele darkrooms die het gebouw rijk is. De club serveert een totaalervaring die reeds begint bij de urenlange wachtrij die een angstgevoel creëert: ga ik binnen mogen of niet? Eenmaal binnen, kom je in een euforische gemoedstoestand doordat je de club bent binnengeraakt en duizenden anderen niet. Bovendien heerst er een mystieke atmosfeer rond het gebouw, door de vele verhalen die reeds uitgelekt zijn

door feestgangers. De venue is geopend van vrijdag tot en met maandag en de feesten gaan gedurende 72 uur, non-stop door.

Een belangrijk fenomeen dat deel uitmaakt van de cultuur binnenin Berghain, is de non-social media policy. Foto's maken en tonen aan de buitenwereld is er strikt verboden. In deze club gebeuren er dingen die de buitenwereld niet mag zien, en dat is maar goed ook, want dat zorgt er natuurlijk voor dat er nog meer nieuwsgierigen deze club willen ervaren, wat leidt tot een nog grotere populariteit. Belangrijk is dat het hierbij gaat om een individualistisch gekenmerkt muziekinstituut dat een onafhankelijke entiteit wil blijven, ten opzichte van het Berlijnse nachtleven. Zo is de club geen onderdeel van het ledenbestand van de Berlijnse Clubcommission.

Wat zeer merkwaardig is, aangezien ook een dergelijke populaire club, die jaarlijks honderdduizenden nieuwsgierige ravers weet te lokken, het slachtoffer kan worden van gentrificatie. Dit doordat de overheid plannen heeft om het industriële district, waarin de club zich bevindt, om te vormen tot een district voor kindvriendelijk entertainment. Hieruit kan er logischerwijze afgeleid worden dat een dergelijke omstreden club, geen plaats kan hebben in een kindvriendelijke omgeving.

Onlangs werd er juridisch beslist dat Berghain moet beschouwd worden als een plaats van hoge cultuur. De reden hiervoor is dat het meer dan alleen een club is. Het is een culturele broedplaats waar tijdens de week, verschillende kunstdisciplines voorgesteld worden. Zo zijn er af en toe concerten, fototentoonstellingen,... Het gevolg hiervan is dat de club dezelfde fiscale voordelen kan blijven genieten als een concertzaal aan 7% VAT.

Alhoewel dit een goede maatregel is om het voortbestaan te garanderen, moeten we ons toch een aantal vragen stellen: zorgt deze status dan ook voor bescherming tegen gentrificatie? Moeten alle andere clubs ter wereld dan ook bestempeld worden als plaats voor hoge cultuur? Of moeten clubs aan bepaalde voorwaarden voldoen om van deze fiscale en regulatorische voordelen te kunnen genieten?

VIII. BRONNENLIJST:

- A New Law Is On The Way. (2016, Oktober). *DJ MAG Latinoamerica*, 43.
- Aalst, A. N. (2013). Stadsmariniers: "Geen woorden maar daden". *Agora*, 22-24.
- Aalst, I. v. (2013). De nacht als onontgonnen onderzoeksterrein. *Agora*, 4-6.
- Aalst, I. V. (2014). De economie van de nacht. *Geografie*, 23-24. Opgehaald van https://students.uu.nl/sites/default/files/economie_van_de_nacht_geografie_vanaalst.pdf
- Avant Hard. (2014, Januari 7). *R.I.P. Katerholzig*. Opgehaald van Avant Hard: <https://avanthard.wordpress.com/2014/01/07/r-i-p-katerholzig/>
- Britta Möller, A. S. (2014). *ADE Book 2014*. Amsterdam: Mary Go Wild.
- Britta Möller, A. S. (2016). *ADE Black Book 2016*. Amsterdam: Mary Go Wild.
- Brunt, L. (2013). Stadsonderzoek is nachtblind. *Agora*, 8-11.
- Classen, M. (Regisseur). (2006). *Don't Forget To Go Home* [Film]. Opgehaald van <https://www.youtube.com/watch?v=ogspER2e7h0>
- Coultate, A. (2016, Maart 18). What's the way forward for UK nightlife? Opgehaald van Residentadvisor: <https://www.residentadvisor.net/features/2641>
- Craene, V. D. (2013). Dansverbod. *Agora*, 30.
- De kracht van Amsterdam Dance Event. (2016). *DJ MAG NL*, 16-17.
- Decuyper, P. (2016). *Holy Trinity Events*. Leuven: Lannoo Campus.
- Dick Hobbs, P. H. (2003). *Bouncers: Violence and Governance in the Night-time Economy*. New York: Oxford University Press.
- EVAR Advisory Services. (sd). Dance-onomics: The economic significance of EDM for the Netherlands. Opgehaald van https://www.amsterdam-dance-event.nl/static/files/dance-onomics_economic-significance-edm-17102012.pdf
- Fabric launches fightback campaign. (2016). *DJ MAG*, 6.
- Griffiths, S. (2016). Fabric goes dark. *Mixmag*, 38.
- Güldenpenning, P. (2016). Nachtlab: Broedplaats van het nachtleven. *Partyscene*, 74-75.
- Haas, E. D. (2015). *Laat de nacht nooit eindigen*. Amsterdam: Bas Lubberhuizen.
- Hannigan, J. (1998). *Fantasy City: Pleasure and profit in the postmodern metropolis*. London: Routledge.

- Hasselt, N. v. (2013). Uitgaan vroeger en nu. *Agora*, 12-15.
- Hubbart, P. (2007). *Emotional Geographies: The Geographies of "Going Out": Emotion & Embodiment in the Evening Economy*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited.
- Irina van Aalst, D. A. (2013). Customer Journey Maps. *Agora*, 26-29.
- Liempt, I. v. (2013). Regulering van de nacht. *Agora*, 20-21.
- Loden, C. (2016). The Fabric Of Life. *DJ MAG*, 4.
- Moci, M. (2011, Maart 1). *Bar 25, Berlin*. Opgehaald van Davestravelcorner:
<http://www.davestravelcorner.com/journals/destination-europe/bar-25-berlin/>
- Nabben, T. (2013). Carnaval aan de Amstel. *Agora*, 16-19.
- Oltermann, P. (2016, September 12). *High culture club: Berghain secures same tax status as Berlin concert venues*. Opgehaald van The Guardian:
<https://www.theguardian.com/music/2016/sep/12/berlins-berghain-nightclub-classed-as-culturally-significant-venue>
- Peck, G. (2010, May 10). *Club and Bar Operators Flex their Economic Muscle and Collaborate with the Community*. Opgehaald van Nightclub.com:
<http://www.nightclub.com/operations/measuring-nightlife-economy>
- Pelzer, P. (2013). Nachtetnografie. *Agora*, 2.
- Pulse. (2016, November 21). *6 people that changed dance music in 2016*. Opgehaald van Pulseradio:
<http://pulseradio.net/articles/2016/11/people-that-changed-dance-music-in-2016>
- R., S. (2014). *Beyond Night-Time Economy: Affective Atmosphere of the Urban Night*. Newcastle upon Tyne: Newcastle University.
- Rapp, T. (2010). *Lost and Sound: Berlin, Techno and the Easyjet Set*. Berlijn: Innervisions.
- Sicko, D. (2010). *Techno Rebels*. Detroit: Painted Turtle.
- Spacey, J. (2016, September 16). *What is the Night Economy?* Opgehaald van Simplicable.com:
<http://simplicable.com/new/night-economy>
- Strobbe, F. (2014). *Cultuur voor beginners*. Brugge: Die Keure.
- Terphoven, G. v. (2013). *Mary Go Wild*. Amsterdam: Maslow.
- Thornton, S. (1996). *Club Cultures*. Middletown: Wesleyan.
- Times, F. (Regisseur). (2016). *London's Night-Time Economy Dilemma* [Film]. Opgehaald van
<https://www.youtube.com/watch?v=XYeidh1BF4c>
- Watson, K. (sd). IMS Business Report 2016: An annual study of the Electronic Music Industry. Opgehaald van <http://www.danceconomics.com/wp-content/uploads/2016/05/IMS-Business-Report-2016-vFinal.pdf>

Weinzierl, D. M. (2003). *The Post-Subcultures Reader*. Oxford: Berg.

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. (2011). *Justitiële Verkenningen: Het Uitgaansleven*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Yuriko, B. M. (Regisseur). (2012). *Bar25 - Tage außerhalb der Zeit* [Film]. Opgehaald van <https://www.youtube.com/watch?v=fytfRZDOcWA>